Kórház a forradalomban: hivatástudat és fáradhatatlanság a műtőkben, bujkáló felkelők és titkos nyomda az alagsorban

A személyes élmények felidézése, valamint az intézmény szerepe a harcok sérültjeinek ellátásában és a politikai ellenállók támogatásában – ez állt a figyelem középpontjában a forradalom kórházának ünnepi megemlékezésén az 1956-os forradalom 60. évfordulója alkalmából. Közben huszárok álltak díszőrséget *Tóth Ilona* szigorló orvos, az 1956-os forradalom utáni megtorlás mártírjának domborműve mellett.

„1956. október 23-án elemi erővel tört elő a magyar emberekből a nemzeti érzés, amelyet a Rákosi rendszer évei alatt sem sikerült elfojtani. Már a forradalom legelső napján eldördültek a fegyverek, sebesültek és halottak hevertek a főváros utcáin, a kórházak pedig áldozatos munkával igyekeztek mindenkit ápolni. Budapest akkori legmodernebb kórháza, a Péterfy kiemelt szerepet vállalt a mentésben és az ellátásban, tekintet nélkül a sérült személyére: itt ugyanolyan ellátást kapott a beszállított orosz katona is, mint a magyar felkelő" – ezekkel a gondolatokkal nyitotta meg a Péterfy Sándor Utcai Kórház ünnepségét **Sásdi Antal főigazgató főorvos.** Az intézmény vezetője köszöntőjében felidézte, hogy november 4-ét követően, azaz az orosz elnyomó erők bevonulása után a kórház az ellenállás „fő fészke" volt egészen november 16-ig, amikor egy rendőrségi razziában 60 embert tartóztattak le, köztük Tóth Ilonát. A fiatal orvostanhallgató önkéntesként, a kisegítő szárny vezetőjeként tevékenykedett a kórházban, rendkívüli helytállással. A főigazgató elmondta, az intézmény büszke rá, hogy ma is ebben a szellemben, ezzel a hivatástudattal folyik a Péterfyben a gyógyítás, még ha a fizikai feltételek és az anyagi helyzet időnként nehezíti is a munkát.

M. Kiss Sándor történész, professzor emeritus beszédében párhuzamot vont a Péterfy Sándor Utcai Kórház és Tóth Ilona sorsa között. „A forradalmi eseményekben játszott szerepe miatt elvették egy fiatal lány életét és becsületét, és a kórházat, a kórház orvosait is be akarták mocskolni. A városban elindult a híresztelés, hogy a „rémségek házában" gyilkolják az ÁVH-sokat, a kommunistákat és az oroszokat. A valóságban a Péterfyben dolgozó egészségügyisek erejükön felül is igyekeztek ellátni a sérülteket. Pedig nem volt könnyű dolguk, a gyógyszer- és kötszerhiányon kívül az is nehézséget jelentett számukra, hogy sok orvos, ápoló ekkor találkozott életében először lőtt sebekkel." Mint ismeretese, a kórházban még saját mentőszolgálatot is létrehoztak az ugyancsak mártírhalált halt Péch Géza vezetésével. Az intézmény ideiglenes otthont adott számos, a közlekedés leállítása miatt Budapesten rekedt embernek, akik az alagsorban húzták meg magukat a fegyveresen harcoló felkelőkkel együtt. Volt nap, amikor a kórházban 2000 adag levest főztek és osztottak ki. Sem a kórház, sem Tóth Ilona nem szegte meg a szakma szabályait politikai nyomásra, pedig utólag ezzel vádolták őket. „Egy orvos csakis gyógyíthat – ebben a szellemben cselekedett Tóth Ilona és a Péterfy kórház valamennyi orvosa" – zárta gondolatait a történész.

A 60. évforduló tiszteletére a kórház megnyitotta a legendás pincerendszerét, amely 1956. november 4. után vészkórházként, búvóhelyként és az ellenállók egyik fővárosi központjaként is működött. Egyebek mellett röpcédulákat szerkesztettek, nyomtattak és terjesztettek a Tűzoltó utcai felkelőcsoport legendás vezetője, a később kivégzett Angyal István irányításával. A kerek évfordulóra – 1956 óta először – eljött a Péterfybe az illegális nyomdagép egyik egykori kezelője, a 80 éves Nagy Mihály is, aki máig emlékszik egyik röpcédulájuk szép mondatára: "Védtük és védjük a magyar hazát, a győzelmes forradalmat mindenki ellen, aki ellene véd."

Bőzsöny Ferenc, a Magyar Rádió nyugalmazott bemondója a forradalom első napján, a Rádió épületében átélt élményeit osztotta meg a hallgatósággal, **Oláh Vilmos sebész főorvos** pedig a Péterfy utcai Kórházban, a sebesülteket ellátásakor szerzett tapasztalatait idézte fel. A forradalmi mindennapok életképei és a visszaidézett történetek hősies helytállásról tanúskodnak. Oláh doktor, aki egyben a kórház forradalmi tanácsának elnökhelyettese is volt, folyamatosan életeket mentett kollégáival – alig valamicske alvással, túlfeszített tempóban, szélsőséges körülmények között. A főorvos nem felejtette el megemlíteni a környékbeli lakosság segítőkészségét. Elmondta, hogy a forradalom második napján már ruhás kosarakban vitték az ennivalót a kórházba, és hosszú sorok kígyóztak a véradóhelyiség bejárata előtt. A Péterfyben létrehozott saját mentőszolgálat is a környékről verbuválta a sofőröket, akik első szóra, lelkesen vállalták a veszélyes feladatot. A fiatal sebészorvos október utolsó napjaiban néhány társával az osztrák határról gyógyszert, műszert és kötszert hozott, amire hamarosan óriási szükség lett: november 4-e után még inkább elárasztották a Péterfyt a sérültek. Áldozatos munkájának természetesen nem maradt el a „jutalma”: koholt vádakkal őt is perbe fogták, végül felmentették, ám évekig nem kapott orvosi munkát a „péterfys” forradalmi múltja okán.

Az ünnepség záróakkordjaként Rónaszékiné Keresztes Mónika, a FIDESZ budapesti elnökségének tagja és Sásdi Antal, a Péterfy Sándor utcai Kórház főigazgatója leleplezte Tóth Ilona domborművét, Rizmayer Róbert szobrászművész alkotását.